

Innst. 22 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 160 S (2009–2010)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til ratifikasjon av avtale mellom EØS/EFTA-statene og EU om en EØS-finansieringsordning 2009–2014, avtale med EU om en norsk finansieringsordning 2009–2014 og tilleggsprotokoll til frihandelsavtalen mellom Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap om handel med fisk, alle av 28. juli 2010

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Ved avtalene om EØS-utvidelsene i 2004 og 2007 ble det opprettet finansieringsordninger som skal bidra til sosial og økonomisk utjevning i et utvidet Europa. Samtidig ble det inngått avtale om markedsadgang for fisk. Finansieringsordningene fastsatt i EØS-utvidelsesavtalene og fiskeprotokollen opphørte 30. april 2009.

Forhandlinger med EU om nye finansieringsordninger og utvidet markedsadgang for fisk ble innledet i september 2008. Forhandlingene ble sluttført 18. desember 2009 ved at partene oppnådde enighet om følgende avtaler:

- Avtale mellom Den europeiske union, Island, Fyrstedømmet Liechtenstein og Kongeriket Norge om en EØS-finansieringsordning 2009–2014,
- Avtale mellom Kongeriket Norge og Den europeiske union om en norsk finansieringsordning for perioden 2009–2014, og
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Kongeriket Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap om handel med fisk.

I lys av at EU har overtatt rettigheter og plikter fra Fellesskapet etter ikrafttredelsen av Lisboaatrakaten, er avtalene inngått med EU som motpart.

Avtalene ble undertegnet 28. juli 2010. Siden programperioden for finansieringsordningene 2009–2014 gjelder fra 1. mai 2009 til 30. april 2014, er det ønskelig at avtalene trer i kraft så raskt som mulig.

Avtalene om de to finansieringsordningene nødvendiggjør bevilgningsvedtak. Det er derfor nødvendig med Stortingets samtykke til ratifikasjon i medhold av Grunnloven § 26 annet ledd.

Norske oversettelser av avtalene følger som trykte vedlegg til proposisjonen.

1.2 Organisering og gjennomføring av forhandlingene

Til å organisere og gjennomføre forhandlingene, ble det ved kongelig resolusjon av 20. juni 2008 oppnevnt en forhandlingsdelegasjon bestående av representanter fra departementer med fagområder som ble særlig berørt av forhandlingene. Norsk forhandlingsleder var EU-ambassadør Oda Helen Sletnes. Utenriksdepartementet har hatt en sekretariatsfunksjon for forhandlingsdelegasjonen.

Utenriksministeren har vært ansvarlig for forhandlingene, og regjeringen har gjennom forhandlingsprosessen løpende tatt stilling til hovedspørsmålene i forhandlingene. Stortingets organer er blitt konsultert.

Forhandlingene ble formelt avsluttet 18. desember 2009 ved at partenes forhandlingsledere paraferte avtaletekstene.

1.3 Utgangspunkt for forhandlingene

Ved EØS-avtalens ikrafttredelse i 1994 og ved bl.a. EØS-utvidelsene i 2004 og 2007, ble det opprettet ulike låne- og tilskuddsordninger med sikte på å

bidra til sosial og økonomisk utjevning i EØS-området. For femårsperioden fra 1. mai 2004 til 30. april 2009 har EØS/EFTA-statene til sammen stilt 1 307 mill. euro til rådighet til sosial og økonomisk utjevning i de 15 mottakerstatene fordelt på om lag 1 250 prosjekter og fond. Norges samlede andel er om lag 1 270 mill. euro, tilsvarende rundt 10,2 mrd. kroner. Alle midlene er fordelt på godkjente prosjekter og programmer.

I EØS-avtalens protokoll 38A om EØS-finansieringsordningen fremkommer at avtalepartene skal, ved utløpet av nevnte femårsperiode, på nytt vurdere behovet for å redusere de økonomiske og sosiale forskjeller i EØS. Avtalen om den norske finansieringsordningen fra 2004 og avtalene om de to norske bilaterale samarbeidsprogrammene fra 2007 inneholder ikke forpliktelser knyttet til vurdering av nye norske bidrag.

I forbindelse med EØS-utvidelsene i 2004 og 2007, ble det inngått avtaler mellom Fellesskapet og henholdsvis Norge og Island om økte tollfrie importkvoter for fisk til EU. Disse kvotene er gjeldende frem til 30. april 2009. I de angjeldende tilleggsprotokollene er det fastsatt at størrelsen på kvotene skal vurderes på nytt ved utgangen av denne perioden, idet det tas hensyn til alle relevante interesser.

Regjeringens vurdering er at Norge ikke er rettslig forpliktet til å videreføre finansieringsordningene etter utløpet 30. april 2009. Regjeringens grunnholdning er imidlertid at også Norge bør bidra til økonomisk og sosial utjevning i EØS fordi dette tjener grunnleggende norske interesser. I perioden 2007–2013 vil også EU selv øke sin støtte betydelig til de 12 nyeste medlemsstatene.

For regjeringen har det vært et avgjørende utgangspunkt i forhandlingene om de nye avtalene at finansielle bidrag etter 30. april 2009 bør være basert på en vurdering av hva som er et rimelig norsk bidrag. Regjeringen har også vektlagt at nye midler skal gå til de statene som trenger det mest.

Hovedspørsmål i forhandlingene om avtalene om nye finansielle bidrag har vært nivået på fremtidige bidrag, hvilke stater som skal motta midler, hva midlene skal brukes til og hvordan de skal forvaltes.

Markedsadgang for fisk har vært en parallell men integrert del av forhandlingene om nye finansielle bidrag til økonomisk og sosial utjevning i EØS. De tollfrie kvotene som ble fremforhandlet ved EØS-utvidelsene i 2004 og 2007, utløp også 30. april 2009. Fra norsk side ble det under forhandlingene gjort klart at en videreføring av norske finansielle bidrag til EU var avhengig av en tilfredsstillende løsning på markedsadgang for fisk.

Fra regjeringens side var det viktig å bruke forhandlingene til å sikre fiskerinæringen bedret mar-

kedsadgang i EU. Det primære målet var permanente kvoter eller generelle tollettelser.

Også Island har forhandlet parallelt med EU om markedsadgang for fisk. Forhandlingsresultatet er nedfelt i en bilateral avtale mellom Island og EU.

1.4 Forhandlingsresultatet

1.4.1 Nye finansielle bidrag fra EØS/EFTA-statene

De forpliktelser som EØS/EFTA-statene påtar seg gjennom finansieringsavtalene, er fastsatt i euro. Totalt i femårsperioden vil EØS/EFTA-statene bidra med 1 788,5 mill. euro, tilsvarende om lag 14,36 mrd. kroner, til utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller i Europa. De endelige utgiftene for Norge, målt i norske kroner, vil avhenge av valutakursen på det tidspunkt midlene blir utbetalt til ordningene.

I omregningen av euro til norske kroner i denne proposisjonen, er det for de to nye finansieringsordningene lagt til grunn samme valutakurs som i Prop. 125 S (2009–2010) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2010, hvor det også ble gitt en orientering om EØS-finansieringsordningene for perioden 2009–2014 (1 euro = 8,029 kroner).

Omfanget av den nye EØS-finansieringsordningen er at i femårsperioden 1. mai 2009 til 30. april 2014 forplikter EØS/EFTA-statene seg til å stille til rådighet 988,5 mill. euro, tilsvarende om lag 7,94 mrd. kroner. Dette tilsvarer 197,7 mill. euro per år. I samsvar med den avtalte fordeling mellom EØS/EFTA-statene når det gjelder EØS-finansieringsordningen, vil den totale norske andelen være om lag 945 mill. euro, tilsvarende om lag 7,59 mrd. kroner.

Som følge av den finansielle krisen i Island, ble det under forhandlingene enighet om at Island ikke skal bidra med mer årlig under EØS-finansieringsordningen for perioden 2009–2014 enn det staten gjorde de to siste år under den forrige EØS-finansieringsordningen, dvs. etter EU-tiltrekningen for Bulgaria og Romania. Dette beløpet er beregnet til 6,795 mill. euro per år. Dersom Islands årlige andel overstiger dette beløpet, vil det overskytende fordeles forholdsmessig mellom Norge og Liechtenstein.

Mottakere vil være de samme statene som mottar støtte fra EØS-finansieringsordningen for perioden 2004–2009, dvs. Bulgaria, Estland, Hellas, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Den tsjekkiske republikk og Ungarn. Fordelingen av støtten er i utgangspunktet basert på EUs egen fordelingsnøkkel, men deler av støtten til Hellas, Portugal og Spania er omfordelt til de øvrige mottakerstatene.

Spania faller utenfor fordelingsnøkkelen for EUs samhörighetsfond. For perioden 2007–2013 har Spania imidlertid en overgangsordning for tildeling fra samhörighetsfondet, som trappes ned og utfases i

2013. Tilsvarende vil Spania få en særskilt overgangsstøtte på 45,85 mill. euro under EØS-finansieringsordningen (4,64 prosent av støtten), som skal fordeles i perioden 1. mai 2009 til 31. desember 2013.

Miljøvern, klimatiltak og fornybar energi er prioriterte satsingsområder og hver stat skal indikativt benytte minst 30 prosent av sin tildeling under EØS-finansieringsordningen til slike tiltak. Utvikling av sivilt samfunn er også et prioritert område, og hver stat skal avsette minst 10 prosent av EØS-finansieringsordningen til dette.

1.4.2 Norsk finansieringsordning

I femårsperioden 1. mai 2009 til 30. april 2014 forplikter Norge seg til å stille til rådighet 800 mill. euro, tilsvarende om lag 6,42 mrd. kroner, det vil si 160 mill. euro per år, tilsvarende om lag 1,28 mrd. kroner.

Støtten skal i sin helhet ytes i form av tilskudd. Som for EØS-ordningen skal heller ikke det norske bidraget normalt overstige 85 prosent av programkostnadene, og støtten skal tildeles i samsvar med reglene for statsstøtte og offentlig innkjøp i EØS.

Mottakere er de samme som for den norske finansieringsordningen for perioden 2004–2009 og de to bilaterale samarbeidsprogrammene fra 2007, dvs. Bulgaria, Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Romania, Slovakia, Slovenia, Den tsjekkiske republikk og Ungarn. I motsetning til EØS-finansieringsordningen, omfattes ikke de statene som var medlem i EU før 2004. Fordelingen av støtten mellom mottakerstatene er lik fordelingen i den norske finansieringsordningen 2004–2009.

Klimatiltak gjennom karbonfangst og -lagring er et prioritert satsingsområde, og målsettingen er at minst 20 prosent av den norske finansieringsordningen avsettes til dette. Innsats for anstendig arbeid og trepartssamarbeid gis også prioritet, og 1 prosent av tildelingen til hvert av de tolv mottakerstatene settes av til et fond for dette formål. Justistiltak er definert som et eget innsatsområde, inkludert kamp mot organisert kriminalitet og menneskehandel, kriminalomsorg, samt reform av domstolsapparatet. Forøvrig kan det gis støtte til grønn næringsutvikling, forskning og stipendordninger og sosial utvikling, herunder styrking av helsesystemer, utvikling av lokale og regionale offentlige institusjoner og likestillings tiltak.

1.4.3 Markedsadgang for fisk

Markedsadgang for fisk har vært en parallell men integrert del av forhandlingene om nye finansielle bidrag til økonomisk og sosial utjevning i EØS.

Hovedspørsmål i forhandlingene fra norsk side var at det ble krevd at de tollfrie kvotene som ble

fremforhandlet ved EØS-utvidelsene i 2004 og 2007, ble videreført og gjort permanente. I tillegg ble det krevd ubegrenset tollfri adgang for fryste, pillede reker på EU-markedet og det ble krevd en økning i den eksisterende tollfrie kvoten for bearbeidede sildeprodukter. Dette er et svært viktig produkt for Norge, og markedsadgang i EU er avgjørende for å sikre den videre utviklingen i en vanskeligstilt næring.

De tollfrie kvotene som har vært gjenstand for forhandlingene mellom Norge og EU, ble gitt Norge som kompensasjon for tapt markedsadgang etter EFTA-frihandelsavtalenes bortfall ved EU-utvidelsene i 2004 og 2007. Dette inkluderer store tollfrie kvoter på fryst sild, fryst sildefilet og sildelapper, fryst makrell, fryst lodde, annen fryst fisk og fryste, pillede reker. Under forhandlingene ble det enighet om at alle disse kvotene skal videreføres på samme nivå i avtaleperioden 1. mai 2009 til 30. april 2014.

Norge fikk ikke gjennomslag for sitt krav om ubegrenset tollfrihet på fryste, pillede reker til EU. Man kom imidlertid til enighet om en ytterligere økning i den årlige tollfrie kvoten på fryste, pillede reker på 2 500 tonn. Det innebærer at Norge får årlige totalkvoter på fryste, pillede reker på 12 500 tonn, hvorav 5 500 tonn er en permanent kvote som ble fremforhandlet i forbindelse med EU-utvidelsen i 1995.

Norge fikk også gjennomslag for bedret markedsadgang for bearbeidede sildeprodukter. I dag har Norge en tollfri kvote på 3 000 tonn. Sluttresultatet innebærer etablering av en ny årlig tollfri kvote på bearbeidet sild i lake på 3 000 tonn. I tillegg vil EU gradvis over tre år øke denne kvoten med ytterligere 3 000 tonn. Ettersom det allerede eksisterer en tidligere kvote på 3 000 tonn, vil forhandlingsresultatet totalt sett gi norsk næring tollfrie kvoter for bearbeidede sildeprodukter på 9 000 tonn fra 2012.

Norge fikk ikke gjennomslag for å utvide produktdekningen i de eksisterende tollfrie kvotene til å omfatte flere produkter. Det ble heller ikke enighet om permanente kvoteordninger. Kommisjonen insisterte på å knytte disse til avtaleperioden for finansieringsordningene. Det ble imidlertid oppnådd enighet om at nivået på kvotene skal revurderes ved utgangen av avtaleperioden, idet alle interesser skal ivaretas. Fremforhandlede kvoter er gjengitt i proposisjonens tabell 4.3

På grunn av omfattende interne prosedyrer på EU-siden, vil ikke avtalen om markedsadgang for fisk midlertidig anvendes før i begynnelsen av 2011.

1.5 Vurdering av forhandlingsresultatet

1.5.1 Finansieringsordningene

Regjeringens vurdering er at de to nye finansieringsordningene vil sette Norge i en historisk god

posisjon for å forsterke samarbeidet med EUs nyeste medlemsstater. Mange av disse statene sliter med høy ledighet og en vanskelig økonomisk situasjon. Det er regjeringens syn at det er i Norges interesse å medvirke til økonomisk og sosial utvikling i disse statene.

Forhandlingene har vært lange og krevende, ikke minst på grunn av finanskrisen som rammet flere av de berørte statene hardt. Gjennom finansieringsordningene vil Norge årlig stille til rådighet om lag 349 mill. euro, tilsvarende om lag 2,8 mrd. kroner, til sosial og økonomisk utjevning og samarbeid i Europa i perioden 2009–2014.

Regjeringens vurdering er at nivået på EØS/EFTA-statenes samlede bidrag, 357,7 mill. euro per år, er høyt, men akseptabelt. Det innebærer en nominell økning for Norge i forhold til bidraget i 2008 på om lag 22 prosent. Totalt i femårsperioden vil EØS/EFTA-statene bidra med 1 788,5 mill. euro til utjevning av sosiale og økonomiske forskjeller i Europa.

Basert på erfaringer fra tidligere ordninger, har man forhandlet frem ordninger som i større grad dekker områder som Norge prioriterer, blant annet miljø, klima, fornybar energi og samarbeid mellom arbeidslivets parter. Programområdene blir miljø og klima, helse, forskning, utdanning og kultur, arbeidsliv og sivilt samfunn, justis og menneskelige ressurser. Rundt en firedel av midlene skal benyttes til økt satsing på miljø og klima. Regjeringen vil legge opp til en tett dialog med norske fagmyndigheter i arbeidet med nye programmer og vil tilrettelegge for at norske aktører engasjerer seg i gjennomføringen av prosjekter med partnere i mottakerstatene.

1.5.2 Markedsadgang for fisk

Regjeringen hadde ved forhandlingsstart som målsetting å få videreført fiskeriprotokollene fra 2004 og 2007, samt sikre en ytterligere bedring av markedsadgang for fisk. Etter innspill fra næringen var det en hovedprioritet å oppnå forbedring av markedsadgangen for frysede, pillede reker og bearbejdede sildeprodukter.

Norge fikk ikke gjennomslag for kravet om utvidet produktdekning og permanente kvoter, samt ubegrenset tollfrihet på frysede, pillede reker.

1.6 Nærmere om de enkelte bestemmelser i avtalene

I vedlegg 1–4 til Prop. 160 S (2009–2010) gjøres det nærmere rede for innholdet og de ulike artikler i de aktuelle inngåtte avtaler:

- Forhandlingsdelegasjonen.
- Avtale mellom Den europeiske union, Island, Fyrstedømmet Liechtenstein og Kongeriket Norge om EØS-finansieringsordningen 2009–2014.

- Avtale mellom Norge og Den europeiske union om en ny norsk finansieringsordning for perioden 2009–2014.
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap om handel med fisk.

1.7 Økonomiske og administrative konsekvenser

1.7.1 Finansieringsordningene

Fordelingen av midler innen den enkelte stat vil bli basert på et fremforhandlet flerårig rammeprogram. Mottakerstatene vil deretter utarbeide detaljerte programmer for det enkelte innsatsområde, og disse skal godkjennes av giverne.

Frem til 2014 vil Norge årlig stille om lag 349 mill. euro til rådighet for de to finansieringsordningene. Dette tilsvarer om lag 2,8 mrd. kroner.

I samsvar med artikkel 8 nr. 8 i avtalene om finansieringsordningene skal nærmere bestemmelser om gjennomføring av ordningene utferdiges etter samråd med mottakerstatene. Disse bestemmelsene vil fastsette sluttdato for påløpte prosjektkostnader, samt sluttdato for utbetalinger. Under tidligere finansieringsordninger er sluttdato for påløpte kostnader satt til to år etter avtaleperiodens utløp, og sluttdato for utbetalinger satt til to år og seks måneder etter avtaleperiodens utløp. Det legges til grunn at tilsvarende bestemmelser vil etableres under finansieringsordningene for perioden 2009–2014, og at utgiftene til utbetaling i stor grad vil falle i slutten av avtaleperioden, samt i de påfølgende 30 månedene etter avtaleperiodens utløp, dvs. frem til 30. oktober 2016.

De nye finansieringsordningene vil medføre omfattede arbeid i forbindelse med bilaterale MoU-forhandlinger med den enkelte mottakerstat, samt store administrative oppgaver i statsforvaltningen ved behandling av søknader om støtte og etterfølgende oppfølging og kontroll. Det eksisterende administrative apparatet i Utenriksdepartementet, ved utenriksstasjonene i de største mottakerstatene for norske bidrag, samt i Brussel (Financial Mechanism Office), må derfor opprettholdes.

Ved behandlingen av Prop. 125 S (2009–2010) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2010 bevilget Stortinget midler til administrasjon av EØS-finansieringsordningene for perioden 2009–2014. Stortinget bevilget 14,9 mill. kroner på kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner, post 75 EØS-finansieringsordningen 2009–2014, og 13 mill. kroner på kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner, post 76 Den norske finansieringsordningen 2009–2014.

Administrative kostnader ved forvaltningen av den norske finansieringsordningen og EØS-finansieringsordningen vil dekkes innenfor den avtalefestede beløpsrammen for ordningene.

Nærmere retningslinjer for gjennomføring og forvaltning av EØS-finansieringsordningen vil bli utarbeidet i samarbeid med Island og Liechtenstein. Retningslinjer for gjennomføring og forvaltning av den norske finansieringsordningen vil bli utarbeidet av norske myndigheter.

1.7.2 Markedsadgang for fisk

Avtalen med EU om bedret markedsadgang for fisk innebærer en videreføring av de tollfrie kvotene som ble fremforhandlet ved EØS-utvidelsene i 2004 og 2007. Videre vil markedsadgangen bedres for fryste, pillede reker og bearbejdede sildeprodukter. Dette er av økonomisk betydning for fiskerinæringen siden EU er hovedmarkedet for norsk sjømateksport. I og med at en gjennom EØS-avtalen ikke har tollfrihet eller tollettelser på bl.a. sild, makrell og reker, betyr avtalen at man i stor grad oppnår tollfrihet inn til EU også i den neste avtaleperioden for disse produktene.

1.8 Konklusjon og tilråding

Størrelsen og innretningen på Norges finansielle bidrag har stått sentralt i forhandlingene. Regjeringens grunnholdning er at Norge bør bidra til økonomisk og sosial utjevning i EØS fordi dette tjener grunnleggende norske interesser. Samtidig har det vært viktig å bedre markedsadgangen for fisk.

De nye finansieringsordningene vil føre til at samarbeidet med de tolv nyeste medlemsstatene blir enda tettere. Etter regjeringens syn ivaretar forhandlingsresultatet grunnleggende norske interesser. Det norske økonomiske bidraget blir høyere enn under tidligere ordninger, men vurderes som akseptabelt.

For regjeringen har det vært viktig å få videreført den kompensasjon for tapt markedsadgang for fisk og fiskeprodukter som man forhandlet seg frem til ved EU-utvidelsene i 2004 og 2007. Det var vesentlig for regjeringen å bedre markedsadgangen for fryste, pillede reker og bearbejdet sild. Det var ikke mulig å nå det primære målet om permanente kvoter eller generelle tollettelser. Resultatet er likevel tilfredsstillende når det gjelder markedsadgang.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Laila Gustavsen, Eva Kristin Hansen, Svein Roald Hansen, Sverre Myrli, Tore Nordtun og Willy Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Siv Jensen, Tone Liljeroth, Peter N. Myhre og Karin S. Woldseth, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og lederen Ine M. Eriksen

Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, viser til den forelagte proposisjonen hvor det fremkommer at forhandlingspartene den 28. juli 2010 signerte avtalene om en ny EØS-finansieringsordning for perioden 2009–2014, en ny norsk finansieringsordning med EU for perioden 2009–2014 og tilleggsprotokoll for handel med fisk mellom Norge og EØS.

Komiteen er kjent med at utgangspunktet for forhandlingene er at det etter EØS-avtalens ikrafttredelse i 1994 ble opprettet en låne- og tilskuddsordning med hensikt å bidra til sosial og økonomisk utjevning i EØS-området. Komiteen er videre kjent med at disse ordningene har blitt utvidet og forlenget ved EØS-utvidelsene i 2004 og 2007, og at det er opprettet en særskilt norsk finansieringsordning, i tillegg til to bilaterale samarbeidsavtaler med Romania og Bulgaria i 2007.

Komiteen viser samtidig til at det i forbindelse med EØS-utvidelsene i 2004 og 2007 ble inngått avtaler mellom Norge/Island og EØS om økte tollfrie importkvoter for fisk til EU, og at en revidering av dette kvoteregimet var forhandlingstema i den foreliggende tilleggsprotokollen for handel med fisk mellom Norge og EØS. Komiteen støtter det norske forhandlingsutgangspunktet om at en videreføring av norske finansielle bidrag til EU-landene blant annet gjøres avhengig av en tilfredsstillende avtale i forhold til markedsadgang for fisk, herunder faste kvoter eller generelle tollettelser.

Komiteen er kjent med at hovedspørsmålene i forhandlingene om nye finansielle bidrag har dreid seg om størrelsen på disse bidragene, hvilke stater som skal motta midler, hva midlene skal benyttes til og hvordan de skal forvaltes. Komiteen viser til forhandlingsresultatet som innebærer at EØS/EFTA-statene i perioden 2009–2014 vil bidra med 1 788,5 mill. euro, tilsvarende om lag 14,36 mrd. norske kroner til sosial og økonomisk utjevning i Europa. Omfanget av den nye EØS-finansieringsordningen er om lag 7,94 mrd. kroner, hvor Norges andel beløper seg til om lag 7,59 mrd. kroner, mens omkostningene for den norske finansieringsordningen tilsvarer anslagsvis 6,42 mrd. kroner over samme tidsrom. Mottakerstatene vil være de samme som har mottatt bistand under de respektive finansieringsordningene 2004–2009. Komiteen er kjent med at blant annet miljøvern, klimatiltak, fornybar energi, anstendig arbeid og trepartssamarbeid er særlig prioriterte satsingsområder i tildelingene, men at også utvikling av sivilt samfunn, justistiltak og forskning med mer er prioriterte områder.

Et grunnleggende prinsipp i Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i EU-landene bør etter

komiteens syn være å skape økonomisk vekst og bidra til fattigdomsreduksjon slik at landene både kan ta del i det felles europeiske marked og dra nytte av globaliseringen. Komiteen vil understreke at finansieringsordningen ikke er hjemlet i EØS-avtalen og at Norge således ikke er rettslig forpliktet til å videreføre finansieringsordningene etter at disse utløp 30. april 2009. Det bør etter komiteens syn heller ikke bli slik at ordningene gjøres permanente.

Komiteen vil understreke at alle prosjekter må være gjenstand for kontroll, revisjon samt ha fokus på mål- og resultatoppnåelse, og at det etterstrebtes å involvere norske partnere i prosjekter der hvor dette er mulig og hensiktsmessig.

Komiteen vil fremheve viktigheten av at man både i Norge og i mottakerlandene etterstreber åpenhet og transparens i prosessen knyttet til tildelig, bruk samt revisjon av EØS-midlene. Det er også etter komiteens syn viktig at befolkningen både i Norge og i de respektive mottakerlandene gjennom ulike informasjonstiltak gjøres kjent med tildeling så vel som resultater av ordningene.

Komiteen er kjent med at enkelte av de nye EU-landene har til dels store utfordringer knyttet til korrupsjon. Komiteen er videre innforstått med at Det Europeiske Kontor for bedrageribekjempelse, OLAF, ikke har myndighet i forhold til EØS-midlene, men at bruken av disse følges opp av Financial Mechanism Office tilknyttet EFTA-sekretariatet, og av Riksrevisjonen og EFTAs revisjonsorgan. Ansvar for å følge opp prosjektene er imidlertid også i stor grad delegert til respektive myndigheter i mottakerlandene. Komiteen viser til at Norge kan suspendere finansieringen, eventuelt også kreve tilbakebetaling av midler dersom det avdekkes uregelmessigheter eller korrupsjon i noen av prosjektene.

Komiteen viser til at Eurojust, organet for påtalesamarbeid i EU, ble opprettet i 2002 og er et samarbeid mellom alle EUs medlemsstater hva gjelder avdekking av bedrageri og korrupsjon innad i unionen. Eurojust samarbeider nært med OLAF, og selv om Norge ikke er medlem av førstnevnte og EØS-midlene ikke omfattes av sistnevnte, er det etter komiteens syn viktig at norske myndigheter samarbeider med og utveksler erfaringer med disse institusjonene hva gjelder avdekking av korrupsjon og misligheter tilknyttet EØS-midlene.

Komiteen mener at det nye nivået på EØS/EFTA-statenes bidrag 2009–2014 er høyt, men viser til at regjeringen vurderer det som akseptabelt, og at

regjeringen er fornøyd med at klima, miljø og anstendig arbeidsliv er blant tyngdepunktene i samarbeidet med de nyeste medlemsstatene i EU.

Komiteen vil fremheve at avtalepartene ved avtalenes utløp forplikter seg til å vurdere behovet for fortsatt bistand til de nevnte formål.

Komiteen er kjent med at det norske utgangspunktet i forhandlingene var at de tollfrie kvotene for fisk fremforhandlet i forbindelse med utvidelsene i 2004 og 2007 skulle videreføres og gjøres permanente, at Norge skulle innvilges ubegrenset tollfri markedstilgang for frosne, pillede reker til EU og at taket for den eksisterende tollfrie kvoten for bearbejdede sildeprodukter skulle økes. Komiteen viser til at EØS-avtalens protokoll 9 gir Norge tollfrihet på en del fiskeprodukter, men ikke på produkter som stammer fra de såkalte «sensitive fiskeslagene» i EU som laks, makrell, sild og en rekke skalldyr. Ettersom norsk eksport av fisk og fiskeprodukter til EU utgjør om lag 60 prosent av den samlede eksporten av slike produkter, og at eksporten av de sensitive fiskeslagene utgjør en betydelig andel av samlet eksport til EU, er komiteen enig i at protokoll 9 gir utilstrekkelige rammevilkår for norsk fiskerinæring.

Komiteen merker seg at Norge fikk gjennomslag i forhandlingene for at de tollfrie kvotene fremforhandlet i forbindelse med de tidligere utvidelsesprosessene i 2004 og 2007 videreføres og at man får bedret markedsadgang for bearbejdede sildeprodukter til EU. Norge fikk ikke gjennomslag for kravet om ubegrenset tollfrihet for frosne, pillede reker til EU, men komiteen registrerer at man fra norsk side likevel oppnådde enighet om en utvidet tollfri kvote for disse produktene. Komiteen er imidlertid skuffet over at Norge ikke fikk støtte for et utvidet produkt-assortiment under de eksisterende tollfrie kvotene, og at man heller ikke ble enige om permanente kvoteordninger.

Komiteen merker seg regjeringens vurdering om at man har oppnådd en akseptabel løsning på et politisk sensitivt område hva gjelder markedsadgang for fisk.

Det er komiteens mening viktig at man i fremtidige forhandlingsrunder fra norsk side tar i bruk alle relevante virkemidler for å oppnå økt markedsadgang for norske produkter. I så måte er det komiteens syn at tilfredsstillende markedsadgang for fiskeprodukter også bør kunne ses i sammenheng med eventuell inkludering av landbruksprodukter i EØS-avtalen.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av avtale mellom EØS/EFTA-statene og EU om en EØS-finan-

sieringsordning 2009–2014, avtale med EU om en norsk finansieringsordning 2009–2014 og tilleggsprotokoll til frihandelsavtalen mellom Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap om handel med fisk, alle av 28. juli 2010.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 20. oktober 2010

Ine M. Eriksen Søreide

leder

Peter N. Myhre

ordfører

